

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

2011 | En kortversjon av årsmeldingen

2011

Året 2011

De sentrale kirkelige råd

2011 De sentrale kirkelige råd
- en kortversjon av årsmeldingen

ISBN 978-82-7545-108-6

© Kirkerådet, Den norske kirke, mars 2012

Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo
Tlf.: 23 08 12 00

Produksjon: Kirkerådets kommunikasjonsavdeling
Trykk:

Omslagsfoto:
Fra blomsterhavet som vokste utenfor Oslo domkirke
ukene etter 22. juli 2011.
(Foto: Birgit Løitegaard)

Kirkemøtet 2011 hadde
overskriften:
- Kirke nå - Den norske
kirke som evangelisk lu-
thersk kirke i økumenisk
kontekst.

Kirke nå
Evangelisk-luthersk kirke
i økumenisk kontekst

INNHold

Gud, hvordan kan slikt skje? /4

Jens-Petter Johnsen: Et tydeligere trossamfunn /6

Kirkevalget 2011 /8

Brudd med opptrappingsplanen for trosopplæring /10

Bedre presentasjon av statistiske opplysninger /10

Økende satsing på konfirmantene /11

Islamsk/kristen uttalelse mot ekstremisme /12

Klimatoppmøte med bred norsk deltakelse /12

Kode B - Relevant, livsnært og tilgjengelig - Grunner til dåp /13

Gudstjenestereformen nærmer seg havn /14

Berit Hagen Agøy: Ære være Gud, og fred på jord /16

Nye nettløsninger /17

Kirkeaktuelt /17

Tore Johnsen: Livskraftig og likeverdige /18

«Året 2011. De sentrale
kirkelige råd» er en kortfattet
oppsummering av noen
viktige arbeidsområder som
preget 2011 i Kirkerådet,
Samisk kirkeråd og
Mellomkirkelig råd
for Den norske kirke.

Gud, hvordan kan slikt skje?

Evige Gud, vi kommer til deg med vår frykt og stor uro. Vi er rammet, Gud, av vold og terror. Vi har kjent stor glede over et åpent og trygt samfunn. Nå opplever vi ødeleggende bombeangrep og mennesker blir skutt. Mange er drept og mange er skadet. Gud, hvordan kan slikt skje?

Dette klageropet av en bønn ble bedt i mange kirker 24. juli. Bispemøtet og Kirkerådet sendte 23. juli 2011 et e-brev til menighetene med oppfordring til bønn og omsorg. I bønneforslaget heter det videre:

Jesus Kristus, du som alltid er nær oss i vår lidelse, se til alle de unge som var på Utøya. Vær nær hos alle pårørende og skadde. Se oss, Gud, når vi gråter over alle som er rammet. Gi oss styrke til å møte hverandre med trost og nærhet. Hjelp oss til å gå sammen gjennom alt dette vonde på tvers av både religiøse og politiske skillelinjer. Gud, vi ber.

Terroraksjonen 22. juli 2011 satte samfunnet på en hard prøve, som fortsatt preger landet vårt. Den viktigste utfordringen etter de grusomme hendelsene var de rammedes behov for omsorg. Som alltid står kirken i førstelinjetjenesten når tragedier rammer. 22. juli-hendelsen mobiliserte hele kirken. Massakren på Utøya rammet lokalsamfunn over hele landet.

Ettermiddagen og kvelden 22. juli var Bispemøtets preses og den administrative ledelsen i Kirkerådet samlet i Kirkens hus i Oslo for å koordinere kirkens informasjon både offentlig og internt. Kirkerådets ressursgruppe for katastrofeberedskap i kirken og KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon ble løpende konsultert.

Ulike typer ressursmateriale ble sendt til menighetene i juli og august 2011. Dette gjaldt innspill og forslag til gudstjenestene 24. juli, 31. juli og 21. august, veiledning om gravferd for unge og veiledning om gjennomføring av kirkelige arrangement for barn og unge i etterkant av terroraksjonen. Se www.kirken.no/krise

Kirkens rolle etter de forferdelige begivenhetene 22. juli omfattet umiddelbar sjelesørgerisk oppfølging av alle som var direkte eller indirekte rammet, dødsbud til etterlatte, utarbeidelse av bønner og andre liturgiske elementer til bruk i sørgegudstjenester og gjennomføring av et stort antall gravferder med stor mediemessig oppmerksomhet. Samtidig stod biskoper og mange andre ledere i kirken bak tiltak for å vise at 22. juli 2011 ikke skal skape økt avstand mellom kristne og muslimer her i landet.

Svært mange gravferder ble dekket av nasjonale medier. Et bilde fra gravferden fra Nesodden kirke 29. juli vakte oppmerksomhet verden over. På bildet går sokneprest Anne Marit Tronvik og imam Senaid Kobilica sammen foran kisten til en 18 år gammel AUF'er som mistet livet på Utøya. Etter samlingen i Nesodden kirke ble det gjennomført muslimsk gravferd.

Fra blomsterhavet som vokste utenfor Oslo domkirke ukene etter 22. juli 2011. (Foto: Birgit Løitegaard).

Sokneprest Anne Marie Tronvik og leder i Islamsk råd Senaid Kobilica gikk sammen foran begravelsefølget ved gravferden til et av Utøya-offrene fra Nesodden kirke 29. juli. (Foto: Scanpix/Reuters/Wolfgang Rattay)

Stortingets presselosje ga senere de to Toleranseprisen og begrunnet det slik: *"Bildet av presten og imamen . . . er et bilde på toleranse og på at trygghet på eget ståsted gjør mennesker i stand til å møte annerledes tenkende med åpenhet. Det er et bilde som peker framover, som gir håp og som fyller ønsket om mer åpenhet med et helt konkret budskap."*

Stiftelsen kirkeforskning (KIFO) har fått midler til å undersøke Den norske kirkes bidrag knyttet til terrorhandlingene i Regjeringskvartalet og på Utøya 22. juli 2011. Siktemålet med prosjektet er å studere kirkenes sosiale betydning i den offentlige sorgen ved å fokusere på kirken som rituell arena og rituell aktør.

Kirkerådsdirektør
Jens-Petter Johnsen
kommenterer året 2011

Et tydeligere trossamfunn

Det er et privilegium å være kirkerådsdirektør i en historisk betydningsfull periode for kirken. De seneste årene har vært preget av store reformer og oppstarten av vidtfaavnende prosesser som vil endre relasjonen mellom kirken og staten. Kirke/stat-endringene som henger nøye sammen med endringer i samfunnet, kan komme til å påvirke folks oppfatning av kirken. Uansett skal ikke denne endringsprosessen påvirke kirkens oppdrag i vårt folk. Om kirken får et endret forhold til staten, betyr det et enda nærmere forhold til folket.

Den norske kirke har inntil i dag først og fremst vært et trossamfunn, ikke statens instrument for utøvelse av statens religion. Med grunnlovsendingene 2012 blir dette tydeliggjort. Våren 2012 er det lagt opp til at Stortinget skal vedta de grunnlovsendingene stortingspartiene ble enige om i det såkalte *"kirkeforliket"* fra april 2008. Kirkerådet har i 2011 arbeidet med å legge til rette for en bred og åpen prosess for drøfting av ny kirkeordning med utgangspunkt i disse grunnlovsendingene.

"Kirkeordningsturnèen 2011"

Sammen med bispedømmekontorene gjennomførte Kirkerådet en omfattende "kirkeordningsturnè" våren 2011. Mer enn 1200 prester, kirkeverger, medlemmer av kirkens rådsorganer, ansatte og tillitsvalgte var samlet på 14 seminarer for å drøfte Hva er formål med kirkeordningen, - hvordan skal Den norske kirke best mulig ivareta sitt oppdrag? Arbeidsgruppen som under ledelse av prost Trond Bakkevig har utarbeidet et helhetlig forslag til ny kirkeordning, deltok på "kirkeordningsturnèen".

Arbeidsgruppens utredning *"Kjent inventar i nytt hus"* ble lagt fram 29. august. Her drøftes konsekvensene av Kirkemøtevedtaket i sak KM 8/07 *"Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning"* og de varselede grunnlovsendingene.

3. oktober 2011 arrangerte Kirkerådet en bred konsultasjon i Trondheim om ny kirkeordning etter 2013.

Kjent inventar i nytt hus

Utredning fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Kirkerådets direktør

HEFTE 1 – Sammendrag
Modeller
Lovtekster

DEI NORSKE KIRKER

August 2011

Vi har fått en fantastisk mulighet til å lage en kirkeordning med fokus på de innholdsmessige sidene ved kirkens virksomhet. Og: I arbeidet med ny kirkeordning ser vi tegn på en sterk kirke.

Selvbevisst og offensiv kirke

Det er en sterk og selvbevisst kirke som har ønsket å fjerne noen av de statlige krykkene på den ene siden og på den andre siden de tunge ryggsekkene som en statskirkeordning utgjør.

Det uttrykker en forståelse av egen identitet som kirke, og en overbevisning om at kirken ikke først og fremst bygges av ytre ordninger, men av Guds ånd.

I de seks årene jeg har vært kirkerådsdirektør er det ikke bare arbeidet med strukturendringer, men like mye med kirkens strategier og innhold. Det er utarbeidet nye strategiske planer for kirkemusikk, diakoni og samisk kirkeliv. Trosopplæringsreformen er under innføring i alle landets menigheter. I 2011 ble den nye gudstjenesteordningen vedtatt på Kirkemøtet, og fra 1. søndag i advent ble den tatt i bruk i de første menighetene. Arbeidet med ny salmebok er i ferd med å avsluttes.

Vi har en jobb å gjøre, for forventningene er store. Grunnlaget er det beste. Oppslutningen om kirken er stor med mer enn 3,8 millioner registrerte medlemmer. Menighetenes satsing på fornyelse av gudstjenestelivet og videre utvikling av trosopplæringen viser at evangeliet blir spredt til nye grupper. Det er en offensiv kirke som med styrke har gått inn i alle disse store og viktige prosessene.

Mer enn en seremonimester

Etter 22. juli 2011 var Den norske kirke et samlingspunkt for Norge i sorg. Det kan forstås i en seremoniell referanseramme: Landet trengte den beste ritual- og seremonimesteren. Men det kan også forstås i teologisk referanseramme: «*Hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord!*» Og begge deler er trolig riktig.

Når det kommer til de store kriser i livet og i møte med livets slutt, er det fortsatt slik at den store del av landets befolkning søker et kristent svar og håp. Her har Den norske kirke en stor arv å forvalte.

Den norske kirke har store ledelsesutfordringer foran seg. Kirkemøtet vil i en ny kirkeordning være Den norske kirkes øverste myndighet. Det krever et faglig godt sekretariat som kan betjene både det valgte Kirkerådet og Kirkemøtet.

Det vil være nødvendig å gjennomgå mandatene og forholdet mellom Kirkemøtet, Kirkerådet og Bispemøtet for å avklare og tydeliggjøre ansvarsforholdene mellom ledelsesorganene, slik at vi kan ivareta en samlet og samlende ledelse i Den norske kirke.

Utfordre eller bekrefte?

Enkelte kommentatorer anklager Den norske kirke for stor tilpasningsdyktighet til skiftende politiske og samfunnsmessige forhold. Har de rett? Er kirken til tider i overkant villig til tilpasning og korrekthet? Dagens mennesker ønsker bekreftelse og ikke utfordring. Tør vi utfordre, eller velger vi bare å bekrefte?

Målt etter kirkegang, er nordmenn de minst religiøse folk innenfor kristenheten. Om det betyr at vi er mindre religiøse er vanskelig å si. Men det betyr at formidlingen av det sentrale evangeliske budskap om Jesus som verdens frelser får trangere livsrom og uttrykksrom.

Statskirkeordningen bærer med seg det teologiske og religionspolitiske problemet at staten har makt over kirken. Men en fristilt folkekirke kan bære med seg en fristelse til tilpasning slik at den i stedet blir en folkestyrt kirke. Ikke fordi folket som sådan bestemmer, men fordi kirken ikke har trygghet, mot, kraft og vilje til å utfordre. En ensidig bekreftende kirke blir med tiden en uinteressant kirke.

Den norske kirke vil være en folkekirke som ønsker å nå hele folket med evangeliet om Jesus Kristus og utfordre til tro på ham både når livet går med og når det går imot.

➡ 2013

Gjennomføring av kirke-statforliket
Bred høring
Grunnlovsendringer
Endringer i kirkeloven

2013 ➡

Utforming og vedtak av ny kirkeordning

I prosessen som leder fram til ny ordning for Den norske kirke snakkes det om to faser; før og etter 2013.

Oppsummering av Kyrkjevalet 2011

	STEMME- BERETTIGEDE 2011	VALG- DELTAKELSE 2011	PROSENT- ANDEL 2011	PROSENT- ANDEL 2009	ENDRING 2009-2011
OSLO BISPEDØMME	380918	30882	8,11 %	8,3 %	-0,2 %
BORG BISPEDØMME	402472	43496	10,81 %	10,9 %	-0,1 %
HAMAR BISPEDØMME	270427	47033	17,39 %	16,6 %	0,8 %
TUNSBERG BISPEDØMME	308572	40007	12,97 %	12,5 %	0,5 %
AGDER OG TELEMARKE BISPEDØMME	278823	40099	14,38 %	13,6 %	0,8 %
STAVANGER BISPEDØMME	269928	35282	13,07 %	12,8 %	0,3 %
BJØRGVIN BISPEDØMME	393845	54505	13,84 %	13,1 %	0,7 %
MØRE BISPEDØMME	177142	30882	17,43 %	16,8 %	0,6 %
NIDAROS BISPEDØMME	292435	41846	14,31 %	13,4 %	0,9 %
SØR-HÅLOGALAND BISPEDØMME	167685	25398	15,15 %	15,5 %	-0,4 %
NORD-HÅLOGALAND BISPEDØMME	158340	27041	17,08 %	18,3 %	-1,2 %
TOTALT, HELE LANDET	3110060	416471	13,43 %	13,10 %	0,3 %

Om lag 3,1 millionar kyrkjemedlemmer mottok eit 12-siders valkort i posten framfor Kyrkjevalet 2011. Dette var den viktigaste informasjonssatsinga i samband med Kyrkjevalet.

Overskrifta på valkortet og anna informasjonsmateriell var denne:

"Dersom kyrkja er viktig . . ."

Kyrkjevalet 2011

Relasjonsbyggjande reformer

Kyrkjevala i 2009 og 2011 har vore eit stort felles løft for heile Den norske kyrkja. Gjennom dei ulike fasane har tilsette ved bispedømmekontora, tilsette i kyrkjeleg fellesråd og på kyrkjelydskontora, og mange uløna medarbeidarar lagt ned stor innsats. Ein slik måte å organisere arbeidet på handlar òg om å byggje relasjonar. Sjølv om kyrkja er van med samarbeid, krev dei store reformene tettare interaksjon. Kyrkja er på veg mot større sjølvstende, ein organisasjon som er god på samhandling på tvers av nivå og linjer, står sterkare i framtida.

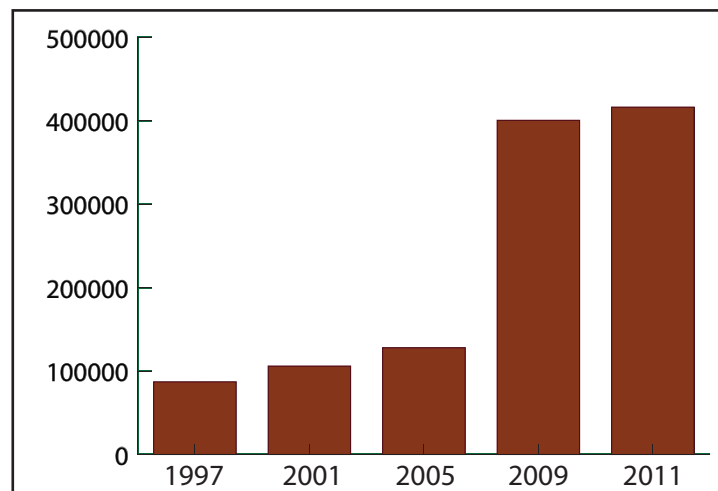
Styrka engasjement og auka deltaking

Som trusopplæringsreforma, kan òg demokratireforma kallast ei kommunikasjonsreform. Kyrkjevala har gjeve kyrkja ein sjeldan sjanse til utvida kontakt med medlemmene. Valkortet, som både i 2009 og 2011 vart sendt til alle røysteføre medlemmer i kyrkja, er det enkelttiltaket som har hatt størst effekt når det gjeld å gjere medlemmene merksame på deira demokratiske rettar i kyrkja. I tillegg har kyrkja gjort seg gjeldande i mediebildet, i reklamekampanjar og gjennom sosiale media.

Eit samla Storting vart i april 2008 samde om ein politisk avtale som på sikt skulle gje kyrkja større sjølvstende. Før dette kan skje skulle kyrkja gjennomføre ei demokratireform. Kyrkjevala i 2009 og 2011 var reforma sine milepælar.

Kyrkjevalet 2009 gav kyrkja viktige erfaringar, ny kunnskap og auka kompetanse. Først og fremst med omsyn til valgjennomføring og samarbeid internt i ein stor, landsdekkjande organisasjon. Men òg med tanke på utvida medlemskontakt, og kontakt mot media og samfunnet generelt. Valdeltakinga i 2009 enda på 13,1 % i soknerådsvalet, og 9,8 % i bispedømmerådsvalet.

Det var berre to år mellom kyrkjevala i demokratireforma. Medan valet i 2009 var nytt for mange, var valet som hending truleg meir etablert mellom medlemmene, og i media, i 2011. Og valoppslutnaden gjekk opp. Til soknerådsvalet røysta 13,4 % (mot 13,1 %) og til bispedømmerådsvalet røysta 10,6 % (mot 9,8 %). Dette trass at deltakinga ved det offentlege valet i 2011 (kommune- og fylkestingsvalet) var langt lågare enn ved 2009-valet (stortingsvalet).

Ved soknerådsvalet i 1997 var det 87 026 som røysta. Ved soknerådsvalet 2011 deltok 416 471 veljarar, som var 13,4 % av dei røysteføre.

Brudd med opptrappingsplanen for trosopplæring

- Vi hadde ventet et stramt kirkebudsjett, men 2012-budsjettet fra regjeringen er dårligere enn vi fryktet, sa direktør i Kirkerådet Jens-Petter Johnsen da Statsbudsjettet ble lagt fram i oktober 2011. Johnsen karakteriserte kirkebudsjettet for 2012 som det svakeste noen regjering har lagt fram på 10 år.

Opptrappingsplanen for bevilgningene til trosopplæring i Den norske kirke følges ikke opp i budsjettet. I St.meld. nr. 7 (2002–2003) *Trosopplæring i ei ny tid* ble det lagt til grunn en budsjettmessig opptrapping til rundt 250 millioner kroner for gjennomføring av trosopplæringsreformen. Tidsperspektivet var anslått til 5-10 år.

For 2012 la regjeringen opp til en samlet bevilgning på 203 millioner kroner, som er en økning på 6 millioner kroner i forhold til 2011.

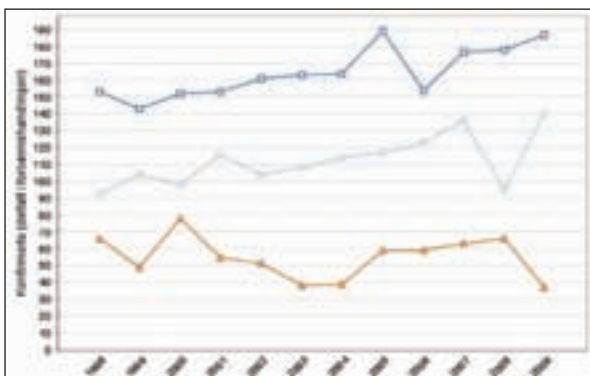
- Det er etter dette ikke mulig å si noe om framdriften i den videre budsjettmessige opptrappingen eller når reformen kan regnes som fullfinansiert, skrev kirkedepartementet i sin budsjettproposisjon.

- Dette er svært skuffende. Mange menigheter har ventet flere år på å

sette igang mer planmessige tilbud til alle døpte. De seks millionene som budsjettet øker med, er bare en indeksregulering av 2011-budsjettet. Tallene for 2012 fryser nesten opptrappingen av reformen, sa Jens-Petter Johnsen. Bare noen få menigheter fikk midler til fornyet trosopplæring i 2012. Det er nå (pr. 2012) totalt 900 menigheter som mottar tilskudd gjennom Trosopplæringsreformen.

Trosopplæringskonferansen på Norges Varemesse 27. oktober 2011 samlet rekordmange. Med alle, både deltakere og medvirkende, var over 1800 til stede i messehallene. (Foto: Robert Holand)

Et eksempel på presentasjon av menighetsstatistikk fra NSDs kirke database: Sammenlikning av antall konfirmanter 1998-2009 i tre menigheter.

Bedre presentasjon av statistiske opplysninger

Menighetene bruker mye tid på å registrere statistikk fra gudstjenester og kirkelige handlinger. Årsstatistikken som innsamles gjennom Statistisk sentralbyrås KOSTRA-rapportering, blir presentert på soknenivå av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste her:

>> <http://www.nsd.uib.no/data/kirke/>

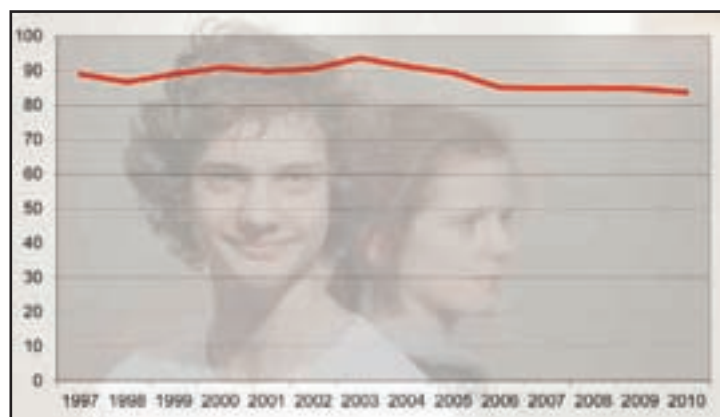
All innrapportert statistikk kan settes over i grafer som viser utviklingen over tid i den enkelte menighet. Menigheter kan også sammenlignes, for eksempel kan det være interessant om nabomenigheten har hatt tilsvarende utvikling når det gjelder oppslutningen om gudstjenestene.

Økende satsing på konfirmanter

I 2010 var det var 41 775 konfirmanter i Den norske kirkes menigheter. Andelen konfirmerte i Den norske kirke i forhold til antall døpte 15 år tidligere, var 83,7 prosent.

For å få det mest korrekte bildet av hvordan kirkens konfirmasjonstilbud tas imot, må antallet konfirmanter sammenliknes med antallet kirkemedlemmer i det aktuelle årskullet i året de blir konfirmert. De fleste blir konfirmert det året de fyller 15 år.

År	Antall konfirmanter	Antall døpte 15 år tidligere	Andel konfirmerte i forhold til antallet døpte 15 år tidligere
2010	41775	49932	83,7
2009	41885	49463	84,7
2008	41655	49031	85
2007	42472	50007	84,9
2006	42587	50067	85,1
2005	42110	47149	89,3
2004	41632	45655	91,2
2003	40165	42897	93,6
2002	38250	42266	90,5
2001	37427	41692	89,8
2000	37330	41097	90,8
1999	37408	42063	88,9
1998	37870	43657	86,7
1997	39083	43960	88,9

Grafen viser en svakt nedadgående trend når det gjelder andelen konfirmanter sett i forhold til antallet kirkemedlemmer i det aktuelle årskullet.

Er du en konfirmant ?

I april 2011 sendte Den norske kirke heftet "Konfirmant 2012" hjem til mer enn 60000 unge født i 1997. Den personlig adresserte utsendelsen av informasjon til potensielle konfirmanter, er blitt en årlig kommunikasjonsbegivenhet i kirken.

Heftet utgis i et samarbeid mellom ti av de elleve bispedømmerådene og Kirkens Nødhjelp og Kirkerådet. Den 16-siders brosjyren forelå i 14 ulike utgaver med lokal informasjon fra bispedømmene og i to målformer for fire av bispedømmene.

Nettstedet www.konfirmant.no hadde i overkant av 30000 besøk i 2011. Flertallet i målgruppen benytter mobiltelefonen til all nettkommunikasjon. Derfor er nettstedet nå videreutviklet for bruk på mobilplattform.

Islamsk/kristen uttalelse mot ekstremisme

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke og Islamsk Råd Norge presenterte 22. november 2011 en fellesuttalelse mot religiøs ekstremisme. Uttalelsen som også forelå på engelsk, vakte internasjonal interesse.

Fellesuttalelsen lister opp en rekke kjennetegn på religiøs ekstremisme, blant annet disse:

- ◆ Oppfatning om at en er alene om den korrekte forståelsen av egen religion, slik at en ikke kan samarbeide med andre som har andre oppfatninger, selv ikke innen ens egen religiøse tradisjon.
- ◆ Overbevisning om at det finnes bestemte grupper som det ikke er mulig å leve sammen med og som en derfor vil bekjempe eller fjerne, enten fra samfunnet som helhet eller fra konkrete steder eller områder.
- ◆ Devaluering av menneskeverdet til mennesker i bestemte grupper, og motstand mot at menneskerettighetene skal gjelde for dem.

I uttalelsen heter det også:

- Religiøse ekstremister setter seg selv i Guds sted og mener at de kjemper på Guds vegne mot Guds motstandere. Religiøs ekstremisme er derfor i strid med våre religioners lære, spesielt med tanke på menneskets grunnleggende verdi og rettigheter. Tanken om å tvinge sin oppfatning på andre bryter fundamentalt med det ansvar og den rett vi tror Gud har gitt alle mennesker til å gjøre sine egne valg.

Mellomkirkelig råd og Islamsk Råd håper å stimulere til offentlig debatt om religiøs ekstremisme, og tilbyr bistand til menigheter og moskeer.

Berit Hagen Agøy, generalsekretær i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke presenterte fellesuttalelsen sammen med Mehtab Afsar, generalsekretær i Islamsk Råd Norge

Klimatoppmøte med bred norsk deltakelse

Kirkerådsleder Svein Arne Lindø og biskop Ingeborg Midttømme i prosesjon på vei inn til King's Park Stadium. (Foto: Bergit Svensen, Kirkens Nødhjelp.)

Flere tusen kirkeutsendinger var samlet i Sør-Afrika i forkant av det internasjonale klimatoppmøtet COP 17 i Durban, Sør-Afrika 28. november -10. desember 2011. På søndagen 27. november lanserte religiøse ledere fra hele verden et felles etisk standpunkt som ble overrakt til klimaforhandlerne. Parolen lød *"We have Faith- Act Now for Climate Justice"*.

Svein Arne Lindø, leder i Kirkerådet, sa seg enig med biskop Desmond Tutu som understreket at religiøse aktører har stor politisk kraft.

- Jeg tror Desmond Tutu har rett når han sier at det er de religiøse aktørene som vil tvinge fram endringer, og det å være her gir tro på at vi som religiøse ledere kan påvirke, sa Lindø.

60 års brobygging

Mellomkirkelig råd markerte sitt 60-års jubileum like i forkant av klimatoppmøtet i Durban. Da benyttet generalsekretær Berit Hagen Agøy anledningen til å trekke fram at ansvarlig forvaltning av Guds skaperverk er en sentral oppgave for kirken.

- I 60 år har Mellomkirkelig råd arbeidet for å bygge broer og oppmuntre kirken til å ta ansvar i internasjonale spørsmål. Vi feiret 60-års jubileum i en tid hvor globale utfordringer og den verdensvide kirke i større og større grad angår også norske lokalmenigheter. Politisk press og bønn er begge deler viktig i en av vår tids aller viktigste saker, sa Berit Hagen Agøy.

Kode B

LysVaken og Tårnagethelg er på kort tid blitt nasjonale suksessar som engasjerer mange born. LysVaken-arrangementa hadde rundt 6 000 deltakarar i 2011. Tårnagethelg samla kring 4 400.

Kyrkerådet sin seksjon for born og unge utarbeidde i 2011 med ein oppføljar som fekk namnet Kode B. Gjennom Kode B blir 11/12-åringane kjende med Bibelen. Kode B skal vekke leseglede og undring over Bibelens mangfaldige innhald.

Kode B går over fire samlingar, før borna avsluttar med å være med på gudsterneste.

Kyrkerådet har utvikla Kode B med hjelp frå Bibelleseringen, Bibelselskapet, Acta, Norsk Luthersk Misjonssamband og fleire kyrkjelydar.

På nettstaden www.kodeb.no, som var opna i 2011, finn ein nyutvikla materiell til Kode B-arrangementa.

Relevant, livsnær og tilgjengelig

”Aldersgruppa 18-30 skal erfare at kirken er relevant, livsnær og tilgjengelig gjennom relasjonsbygging, gode felleskap og ord og sakrament” (Fra Visjonsdokumentet for Den norske kirke 2009-2014)

KIRKE

18/30

Kirkemøtet utfordret i 2009 til å videreutvikle arbeidet med aldersgruppa 18-30 og ba om en større strategisak i 2013.

Gjennom en prosess vil Kirkerådet i perioden 2009-2014 styrke satsingen med fornyelse og videreutvikling av

Kirke 18-30 og jobbe for at det utvikles gode strategier til bruk i menighetene og organisasjonene. Prosessen skal bidra til å tenke helhetlig, integrert og kreativt om alle kirkens reformer og planer. Denne prosessen oppfattes som et bidrag til refleksjon om hva det vil si å være kirke.

I 2011 har Kirkerådet kartlagt erfaringer og strategier for arbeid med unge voksne blant kirkelige organisasjoner, studentprester, feltprester, menigheter og bispedømmeråd. Mange av erfaringene kan man finne presentert som artikler på nettstedet www.kirke18-30.no. Dette nettstedet ble lansert i desember 2011.

Gode grunner til dåp

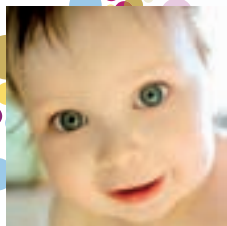
Våren 2011 presenterte Den norske kirke følgende spørsmål på Facebook og i nettmagasiner som leses av vordende foreldre:

Det finnes mange grunner til å velge dåp i kirken. Hva er din grunn?

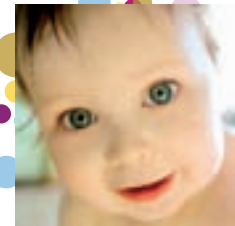
Over 450 grunner er hittil registrert på nettsiden <http://www.kirken.no/daap/>

Dette tiltaket i regi av Kirkerådets seksjon for barn og unge ble satt i gang for å fremme bevisstgjøring rundt dåpen.

I 2010 ble det utført 41 100 dåp i Den norske kirke. Det utgjorde ca. 67 % av antall fødte det året. Ser vi på antall døbte av antall fødte hvor minst en av foreldrene er medlem av Den norske kirke, ligger dåpsprosenten på rundt 85%.

Det finnes mange grunner til å velge dåp i kirken.

Hva er din grunn?

Gudstjenestereformen nærmer seg havn

Kirkemøtet vedtok i april 2011 resultatene av den omfattende gudstjenestereformen som ble satt i gang i 2004. Ved kongelig resolusjon av 13. oktober 2006 fikk Kirkemøtet myndighet til å godkjenne gudstjenestlige bøker i Den norske kirke, i medhold av Grunnloven § 16.

Ny ordning for hovedgudstjeneste ble innført i Den norske kirke fra 1. søndag i adventstiden 2011. Fra den dagen tok alle menigheter i bruk den nye tekstboken.

Gudstjenestereformen var den store saken på Kirkemøtet 2011. Ved en rekke enstemmige avstemninger om ny liturgi for hovedgudstjenesten, ny dåpsliturgi, ny tekstbok og nytt regelverk omkring gudstjenesten (alminnelige bestemmelser) ga Kirkemøtet klarsignal til å gi ut det nye materialet. Permer, hefter og digitale utgaver forelå til bruk før 1. søndag i adventstiden 2011.

Variasjon og gjenkjennelse

Den nye gudstjenesteordningen introduserer en ny måte å tenke på. Tidligere var det meste fastlagt i gudstjenesteboken. I den nye ordningen har menighetene større mulighet til å prege gudstjenestens profil, og flere skal involveres i arbeidet med å forberede og gjennomføre gudstjenestene.

Flere muligheter for lokale valg betyr imidlertid ikke at det skal velges noe nytt for hver gudstjeneste. Gleden over gjenkjennelse og gjentakelse er noe av liturgiens hemmelighet.

Nye dagens bønn (kollektbønner) ble ikke vedtatt av Kirkemøtet i 2011, fordi bønnene ikke forelå på dette tidspunktet. Grunnen til dette var at den tradisjonelle kollektbønnen ikke hørte med som gudstjenesteledd i liturgiforslaget av 2008 og dermed ikke inngikk i det materialet som Kirkerådet sendte på høring i 2009. Kirkerådet har i 2011 arbeidet med et forslag til nye kollektbønner som legges fram for Kirkemøtet i 2013.

Arbeidet med ny salmebok

For Kirkerådets seksjon for gudstjenesteliv var 2011 mye preget av arbeidet med ny salmebok for Den norske kirke.

Kirkerådets prosjektgruppe la opp til en åpen prosess, der alle kunne få innsyn i arbeidet. På nettsiden www.kirken.no/salmebok la man ut oversikter som ble oppdatert etter hver ny arbeidsøkt i prosjektgruppen. Dette ga offentligheten mulighet for å komme med reaksjoner. Det var blant annet diskusjoner om "Julekveldevisa", "Kingsatt av fiender" ("Til ungdommen") og "Olavs minne vil vi ære" skulle være med i ny salmebok.

Samtidig med at ny salmebok blir utgitt i 2013, lages det en salmebase på Internett. Kirkerådet skal ha det redaksjonelle ansvaret for denne databasen, som blir etablert og driftet av Eide forlag. Her kan man finne mange salmer som av plasshensyn blir stående utenfor salmeboken.

Forslaget til ny salmebok som Kirkemøtet tar stilling til i april 2012, viser at 596 av de 873 salmene i Norsk Salmebok er med i forslaget til ny salmebok (68,3 %). Fra Salmer 1997 er 123 av 283 salmenummer videreført. 234 nummer i salmebokforslaget er nye i forhold til disse to salmebøkene.

Den nye gudstjenesten

En rekke menigheter i Den norske kirke innfører ny gudstjenesteordning fra 27. november, første søndag i adventstiden. Starten for ny liturgi er på kirkeårets første dag, men den enkelte menighet kan bruke inntil ett år på å innføre ny ordning.

Noen forskjeller på dagens liturgi og den som innføres fra første søndag i advent.

A Ny og lysere dåpsliturgi

Den nye dåpsliturgien har en lysere tone enn tidligere, og det legges større vekt på glede og takk.

GAMMEL: «Menigheten skal i dag ta imot dette barnet i Guds hus.

NY: «Med glede og takk tar menigheten imot barnet som i dag skal bli døpt i Guds hus.»

En rekke andre formuleringer endret i ritualet.

B Lokalt særpreget

Gudstjenesten kan preges mer av **lokal kultur** og stedets særpreget.

C Mer handling og stillhet

Det legges større vekt på handlinger og bevegelse i samspill med kirkerommet.

Det åpnes for **lystenning** og **mer stillhet** til ettertanke.

D Ny bibel

Flere bibeltekster vil bli lest gjennom kirkeåret. Og det leses fra den nye bibeloversettelesen fra 2011. Det er også satt opp egne tekster for **merkedager** og **temadager**.

E Gjenkjennelse

Hovedelementene i gudstjenesten er de samme fra sted til sted, man vil kjenne igjen liturgiens rekkefølge, kjernetekster, salmer og bibellesninger uansett hvilken kirke man besøker.

F Aktuell forbønn

Forbønnen blir mer lokalt utformet enn tidligere. Det gis stor plass for **aktuelle bønner** som fanger opp **nyhetsbildet lokalt, nasjonalt og globalt**.

G Sammen

Mange flere blir med og preger gudstjenestene, både i planlegging og gjennomføring. **Visjonen er en gudstjeneste for alle.**

GUDSTJENESTEN

SAMLING

1. Forberedelse (bl.a. innringing)
2. Inngangssalme
3. Inngangssord
4. Samlingsbønn
5. Synsbekjennelse
6. Bønnerop - Kyrie eleison
7. Lovsang - Gloria
8. Dagens bønn

Visse punkter kan flyttes eller utelates.

ORDET

9. Første lesning*
10. Salme
11. Andre lesning**
12. Evangelielesning
13. Preken
14. Trosbekjennelsen
15. Salme

FORBØNN

16. Kunngjøringer
17. Forbønn for kirken og verden
18. Menighetens takkoffer

NATTVERD

19. Forberedelse av måltidet
20. Takksigelse og bønn
21. Nattverdmåltidet
22. Måltidets avslutning

SENDELSE

23. Salme
24. Velsignelsen
25. Utsendelse
26. Postludium/ Utgangsprosesjon

7 Både orgel og band

Mulighet for større bredde og variasjon, alt fra tradisjonell kirkemusikk til pop og folketoner, med band, ulike instrumentalister og kor.

* Fra Det gamle testamentet. ** Fra det nye testamentet.

Generalsekretær i
Mellomkirkelig råd Berit Hagen Agøy
kommenterer året 2011

Ære være Gud, og fred på jord

Hva er ”rettferdig fred”? Kirken har tradisjon for teologiske diskusjoner om ”rettferdig krig” og etisk legitim voldsbruk. Nå utfordres vi til å vri perspektivet og bruke våre krefter på rettferdighet og fred. Evangeliet handler om at Guds fred er gitt til alle mennesker og at kirken utrustes med Åndens kraft til å være fredsbygger. Fred er fravær av vold og nød, men ikke bare det. Fred trives ikke sammen med urett. Derfor er forsoning og arbeid for rettferdighet en nødvendig del av kirkens fredsarbeid.

Over tusen kristne fra mer enn hundre land var samlet til Kirkenes verdensråds (KV) fredskonferanse på Jamaica i mai 2011. Konferansen markerte avslutningen av *Tiåret mot vold* og skulle også gi innspill til KV's neste generalforsamling i Sør-Korea i 2013 som har hovedtema

'God of Life – Lead us to Justice and Peace'. Konferansen feiret konkrete resultater medlemskirkene har oppnådd gjennom tiåret. I Norge var opprettelsen av Kirkelig ressurs-senter som arbeider med seksualisert vold og Ledsagerprogrammet i Israel og Palestina (EAPPI) direkte resultater av Tiåret. Jamaica-møtet var også fylt med teologisk refleksjon, bibelstudier og gudstjenester.

International Ecumenical Peace Convocation

Kingston | Jamaica | 2011

Både ”fred” og ”rettferdighet” er sentrale bibelske begreper som rommer Guds frelsesgjering gjennom forsoningen mellom Gud og mennesker i Jesus Kristus. Men det handler også om mellommenneskelig forsoning, forvaltning av skaperverket og respekt for menneskeverdet. Kirkens oppgave er å synliggjøre sammenhengen mellom forsoningen i Kristus og kjærligheten til vår neste.

Et hovedspørsmål på Jamaica var hvordan kirkene ved å dele grasrot-erfaringer, sammen kan bygge en global økumenisk fredskultur. Kristne

i ulike deler av verden legger forskjellig innhold i begrepet ”rettferdig fred”. For noen er det mest nærliggende å skape fred i sitt eget sinn, i nære relasjoner i familien og i lokalsamfunnet. Andre er opptatt av klima- og miljøarbeid og økonomisk rettferdighet. Og alt for mange erfarer daglig at dette handler om grove krenkelser av menneskeverdet, om det å være flykning og om krig og væpnet vold i internasjonale og regionale konflikter. Ved å lære av hverandres innsikter kan kirkene, i enda større grad enn i dag, bli sentrale medspillere i sivilsamfunnets arbeid med å forebygge konflikter og bidra til forsoning og fred.

De norske deltakerne delte erfaringene fra Kirkelig ressurs-senter, Kontaktgruppa mellom Mellomkirkelig råd og Islamsk Råd Norge, Kirkens Nødhjelp og Changemakers arbeid. Og nordmennene var med på å lansere et helt konkret fredsinitiativ, nemlig en kirkelig kampanje for å påvirke arbeidet som nå pågår i FN med å forhandle fram en våpenhandelsavtale. Vi ønsker en streng avtale som forhindrer at nye menneskelig går tapt. Dette initiativet har etter Jamaica vokst til en stor global kirkelig kampanje, ledet av KV i samarbeid med Mellomkirkelig råd og Fredsplattformen i Norges kristne råd.

Fram mot Jamaica-møtet foregikk det et omfattende teologisk forberedelsesarbeid. Dokumentene fra dette, sammen med kirkens konkrete erfaringer, skal tas videre til generalforsamlingen i Kirkenes verdensråd i 2013. Der håper man å enes om en felles økumenisk forståelsen av ”rettferdig fred”. Heller enn å fokusere på krig og vold, vil man løfte fram kirkens håp og potensiale som fredsbygger.

Nå utfordres vi i Den norske kirke til å følge opp dette i våre sammenhenger slik at vi kan levere et gjennomreflektert bidrag om vår forståelse av og arbeid med rettferdig fred til det økumeniske globale fellesskapet.

Iselin Jørgensen (t.v.) fra Fredsplattformen og Guro Almås fra Mellomkirkelig råd for Den norske kirke viser støtte til kampanjen.

Nye nettløsninger underveis

- Statsbudsjettet for 2012 fra vårt fagdepartement stikker kjepper i hjulene for ambisjonen om å samle kirken til ett IKT-rike, sa fagdirektør for IKT-seksjonen i Kirkerådet, Bengt Arild Unnerud da Statsbudsjettet ble presentert i oktober 2011.

Han var skuffet over at Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet ikke fulgte opp de initiativ til samordning Kirkerådet og KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon hadde presentert det seneste året.

- Mange tilsatte sliter idag med lite effektive IKT-løsninger. Våre medlemmer forventer at kirken har langt bedre tjenester innen IKT, sa Bengt Arild Unnerud.

Prosjekt for felles intranett og internett-løsninger

Høsten 2011 gjennomførte Kirkerådet og KA en behovskartlegging for et fremtidig internett og intranett i Den norske kirke. I dette arbeidet deltok nærmere 40 ansatte fra ulike lokale, regionale og nasjonale organer i kirken. Rapporten fra kartleggingen konkluderer med at det må tilbys en felles portal for internett- og intranettløsning for hele Den norske kirke.

For internettløsningen understrekes det at kirkens nettpresentasjon må treffe de ulike målgruppene bedre. Internettløsningen må være tilgjengelig både fra vanlig PC, smarttelefoner og nettbrett.

Nye nettsider med fokus på medlemmer Nytt intranett med fokus på ansatte, rådsmedlemmer og frivillige

Nettsidene skal bli mer levende og interaktive og det legges opp til mer bruk av sosiale medier.

I 2011 inngikk Kirkerådet ny driftsavtale, vedlikeholdsavtale og rammeavtale for programutvikling for Den norske kirkes medlemsregister. En ny web-basert valgmodul ble utviklet til Kirkevalget 2011. Videre ble det satt i gang et nytt prosjekt for innføring av ny elektroniske kirkebok. Elektronisk kirkebok settes i drift i 2012.

Kirkeaktuelt - nå som ressursamling på nettet

De nasjonale organenes meldingsblad *Kirkeaktuelt* ble lagt ned ved årsskiftet 2010/2011. Mot slutten av 2011 arbeidet Kirkerådets kommunikasjonsavdeling med å etablere en nettbasert arvtaker til bladet.

www.kirkeaktuelt.no skal være stedet der ansatte, rådsmedlemmer og andre frivillige medarbeidere finner konkret hjelp til menighetsarbeidet. Her finner man lovverk, rundskriv, håndbøker og ressursmateriale innen kirkemusikk, liturgi, klimaspørsmål, diakoni og trosopplæring – for å nevne noe. Det er lagt opp til aktiv deling av tips gjennom Facebook og Twitter.

På nettsiden kan man registrere seg for å motta nyhetsbrev.

Generalsekretær i
Samisk kirkeråd Tore Johnsen
kommenterer året 2011

Livskraftig og likeverdig

Nå har Den norske kirke endelig fått en helhetlig plan for samisk kirkeliv. Strategiplan for samisk kirkeliv ble vedtatt av Kirkemøtet 2011. I planen benyttes ordparet livskraftig og likeverdig som visjonsformulering for samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Strategiplan for samisk kirkeliv bidrar til at samiske behov og perspektiver samordnes med øvrige reformprosesser i Den norske kirke. Planen legger grunnlaget for en fornyet og mer målrettet satsning på samisk kirkeliv på en rekke felter i handlingsplanperioden 2012-2016. Samisk språk- og kulturkompetanse, barn og ungdom, kompetansebygging og rekruttering er sentrale områder i planen.

I rammen av strategiplansaken ga Kirkemøtet tilslutning til flytting av Samisk kirkeråds sekretariat til Tromsø. Bevilgning til flyttingen kom i forbindelse med statsbudsjettet 2012. Flytting til Tromsø skjer sommeren 2012. Dette er viktig for å styrke og målrette arbeidet med rekruttering og kompetansebygging.

Plan for samisk trosopplæring ble i våren 2011 utgitt på nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk og bokmål og distribuert til et stort antall menigheter og alle bispedømmeråd/biskoper. Arbeidet mot sentrale aktører i nord-, lule- og sørsamisk kirkeliv er påbegynt når

det gjelder implementering av planen. Evaluering av nettsted for samisk trosopplæring (www.osko.no) er påbegynt med hensyn til videreføring av prosjektet. Samisk kirkeråd har i 2011 bidratt til at flere læremidler på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk enten er utgitt, eller er under utarbeidelse.

I 2011 fikk Den norske kirke for første gang offisielle lulesamiske liturgier. 9 lulesamiske liturgier er godkjent av Kirkerådet og under bearbeidning for trykking i 2012. Nordsamisk liturgibok ble utgitt med i alt 19 liturgier. Storparten av den liturgiske musikken til denne er nykomponert, og ca 2/3 av harmoniseringene for et tilhørende organisthefte var ferdigstilt ved utgangen av 2011.

Planleggingen av neste Samiske kirkedager 2013 - et felles samisk-kirkelig arrangement for Norge, Sverige, Finland og Russland - ble igangsatt i 2011. Arrangementet som er gjennomført to ganger tidligere (i Jokkmokk i Sverige 2004 og i Enare i Finland 2009) holdes i 2013 for første gang i Norge. Samisk kirkeråd er hovedkoordinator for Samiske kirkedager 2013. Planleggingsarbeidet bidrar til betydelig samhandling mellom de samiskkirkelige organ i Norge, Sverige og Finland.

Hovedutfordringene framover for samisk kirkeliv i Den norske kirke er særlig knyttet til rekruttering og kompetansebygging. Samisk kirkeråd har i 2011 innledet dialog med Universitetet i Tromsø om å ivareta av samisk kirkehistorie i rammen av et større planlagt nordnorsk religionshistorieprosjekt.

Det er etablert dialog med 5 utdanningsinstitusjoner om samarbeid om videreføring av kurset Tro og livstolkning i Sápmi.

Finansiering av flytting til Tromsø

En konkret kirkelig budsjettforventning ble fulgt opp i Statsbudsjettet for 2012:

Over Fornyings-, administrasjons- og kirke departementets budsjett ble det i 2011 satt av 600 000 kroner til flyttingen av sekretariatet til Samisk kirkeråd fra Oslo til Tromsø. I 2012 vil det bli tildelt 400 000 kroner til drift av sekretariatet i Tromsø.

Medlemmer i de sentrale kirkelige råd (valgt i 2010)

Kirkerådet

Svein Arne Lindø, Stavanger, leder
Jofrid Trandem Myhre, Borg, nestleder
Tone Synnøve Ø. Steinkopf, Bjørgvin
Kjartan Bergslid, Nidaros
Berit Espeseth, Stavanger
Stein Reinertsen, Agder og Telemark
Kristin Gunleiksrud, Oslo
Elisabeth Thorsen, Oslo
Helene Bjerkestrand, Tunsberg
Harald Askeland, Tunsberg
Ingrun Jule, Hamar
May Lisbeth Aurdal, Møre
Unny Nome Sivertsen, Sør-Hålogaland
Andreas Gotliebsen, Nord-Hålogaland
Biskop: Preses Helga Haugland Byfuglien

Lederne i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd møter fast i Kirkerådet med tale- og forslagsrett.

Mellomkirkelig råd

Kjetil Aano, leder,
Helje Kringlebotn Sødal, Agder og Telemark,
Kjell Nordstokke, Oslo,
Nina Elisabeth Lind, Borg,
Janne Kristine Dale Hauger, Hamar,
Stine Frøvoll Thoresen, Tunsberg,
Ingvill Hagesæther Foss, Stavanger,
Henny Koppen, Bjørgvin,
Karen Flatø, Møre,
Jakobe O. Juul, Nidaros,

Harold Holtermann, Sør-Hålogaland,
Oddhild Johnsen Klevberg, Nord-Hålogaland,
Atle Sommerfeldt, generalsekretær i Kirkens Nødhjelp,
Biskop Erling Pettersen, oppnevnt av Bispemøtet,
Helga Haugland Byfuglien, medlem av Rådet i LVF,
Jenny Skumsnes Moe, medlem av Rådet i LVF,
Elise Sandnes, medlem av sentralkomiteen i Konferansen av europeiske kirker (KEK),
Erlend Rogne, medlem av sentralkomiteen i Konferansen av europeiske kirker (KEK).
I tillegg møter Harald Hegstad (leder av Teologisk nemnd) og Kjetil Fretheim (leder av Komiteen for internasjonale spørsmål).

Samisk kirkeråd

Anne Dalheim, leder,
Kirsten Isaksen, Nord-Hålogaland/nordsamisk representant,
Ingar Nikolaisen Kuoljok, Sør-Hålogaland/lulesamisk representant,
Jonhild Jåma, Nidaros/sørsamisk representant,
Mari Helander, valgt på fritt grunnlag,
Sametingets representant: Jovvna Dunfjell,
Bispemøtets representant: Tor B. Jørgensen.

I KRISTUS, NÆR LIVET

«Året 2011. De sentrale kirkelige råd»
er en kortfattet oppsummering av noen
viktige arbeidsområder som har preget 2011
i Kirkerådet, Samisk kirkeråd og Mellom-
kirkelig råd for Den norske kirke.

ISBN 978-82-7545-108-6